

Національна академія наук України
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ХАРЧОВОЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЕНОМІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ДУ «ІХБГ НАН України»
академік НАН України

Ярослав БЛЮМ
наказ № 31 від 26 жовтня 2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про ОРГАНІЗАЦІЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
в аспірантурі Державної установи
«Інститут харчової біотехнології та геноміки
Національної академії наук України»

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою

ДУ «ІХБГ НАН України»

протокол № 15

від «26» жовтня 2021 р.

Загальні положення

Положення є основним нормативним документом, що регламентує планування, організацію та проведення навчального процесу в Державній установі «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України» (далі - ДУ «ІХБГ НАН України»).

I. Нормативно-правова база організації освітнього процесу

Нормативну правову базу Положення складають:

- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII у редакції станом на 01.05.2021 р.;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016р. №261 «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 283 від 03.04.2019;
- Розпорядження Президії Національної академії наук України від 25.04.2016 № 259 «Про діяльність наукових установ Національної академії наук України щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти»;
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 №1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 листопада 2015 року № 1460/27905;
- Наказ Міністерства освіти і науки України № 1571 від 29 грудня 2020 року «Про затвердження форм документів про вищу освіту (наукові ступені) та додатка до них, зразка академічної довідки»;
- Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових елементів, розроблені на виконання наказу Міністерства освіти і науки України № 943 від 16.10.2009 р. «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»;
- Освітній стандарт вищої освіти (протокол Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України від 29.03.2016 № 3);
- Інструктивний лист Міністерства освіти і науки України від 02.03.16 № 1/9-114 «Про затвердження Ліцензійних умов»;
- Лист Міністерства освіти і науки України 1/9-434 від 09.07.2018 р. «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»;
- Статут Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України»;
- Правила прийому на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) та наукового рівнів вищої освіти в Державній установі «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України»;
- Положення про Приймальну комісію Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України».

Положення визначає загальні вимоги до організації навчального процесу в ДУ «ІХБГ НАН України» за освітньо-науковою програмою третього (освітньо-наукового) рівня з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Початок, призупинення та припинення відносин між аспірантом та ДУ «ІХБГ НАН України» здійснюється на основі наказів директора.

Дійсне Положення розповсюджується на всі відділи ДУ «ІХБГ НАН України».

II. Освітній процес

Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що впроваджується у закладі вищої освіти через систему наукових і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

2.1. Мета освітнього процесу

Освітня діяльність в ДУ «ІХБГ НАН України» проводиться з метою забезпечення здобуття вищої освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти.

Освітня діяльність спрямована на створення умов для особистісного розвитку і творчої самореалізації людини, формування національних та загальнолюдських цінностей, створення рівних можливостей для молоді у здобутті якісної освіти, підготовки до життя і праці в сучасних умовах, розроблення та запровадження освітніх інноваційних технологій, демократизацію освіти та освітнього процесу, розвитку неперервної освіти впродовж життя, інтеграцію української освіти в європейський і світовий простір, забезпечення соціального захисту студентів та науково-педагогічних працівників, відповідального ставлення до власного здоров'я, охорони навколишнього середовища, створення найбільш сприятливих умов життєдіяльності суспільства.

2.2. Принципи, на яких ґрунтується освітній процес

Освітній процес ґрунтується на принципах державної політики у сфері вищої освіти, організується на принципах науковості, гуманізму, демократизму, наступності та безперервності, незалежності від впливу будь-яких політичних партій, громадських та релігійних організацій.

Навчальний процес здійснюють навчальні підрозділи ДУ «ІХБГ НАН України», установ НАН України, закладів вищої освіти у межах освітньої мобільності. ДУ «ІХБГ НАН України» забезпечує науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти засобами навчання (навчальною, методичною, науковою літературою, технічними та іншими засобами) відповідно до матеріальних та фінансових можливостей.

2.3. Мова викладання

Мовою викладання в ДУ «ІХБГ НАН України» є державна мова. З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності Інститутом визначені також англійська мова викладання.

2.4. Освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки

В ДУ «ІХБГ НАН України» здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у межах ліцензованого обсягу (15 осіб).

2.5. Документи про вищу освіту

За умови повного виконання освітньо-наукової програми здобувач отримує диплом доктора філософії в галузі 091 Біологія.

Здобувачам вищої освіти, які відраховуються з аспірантури до завершення навчання, видається академічна довідка.

2.6. Зміст навчання і структурно-логічна схема підготовки

Організація освітнього процесу здійснюється згідно зі стандартами вищої освіти і даним Положенням. ОНП визначає нормативний термін та обов'язкову частину змісту навчання, встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освіти й професійної підготовки фахівця.

Зміст навчання – структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує можливість здобуття вищої освіти і певної кваліфікації. Зміст навчання визначається ОНП підготовки фахівців, а також навчальним планом, навчальними програмами дисципліни тощо.

Структурно-логічна схема підготовки – це наукове і логічне обґрунтування процесу реалізації ОНП, її обов'язкової та вибіркової частин.

Обов'язкова частина змісту навчання – це перелік обов'язкових навчальних дисциплін та видів практичної підготовки із зазначенням мінімального обсягу кредитів і годин, відведених на їх засвоєння. Дотримання переліку вказаних дисциплін та обсягів кредитів і годин є обов'язковим.

2.7. Навчальний план, робочий навчальний план

На підставі ОНП розробляється навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС (1 кредит ЄКТС має обсяг 30 годин), послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Навчальний план – це нормативний документ, який регламентує організацію освітнього процесу. Навчальні плани ухвалюються Вченою радою і затверджуються директором. Підпис директора скріплюється печаткою ДУ «ІХБГ НАН України».

З метою удосконалення змісту навчання, конкретизації планування навчального процесу, своєчасного внесення змін на виконання наказів та розпоряджень МОН України, рішень Вченої ради, щорічно складаються робочі навчальні плани на наступний навчальний рік.

Робочі навчальні плани ухвалюються Вченою радою та затверджуються директором до початку навчального року.

Контроль за виконанням вимог робочих планів здійснює директор ДУ «ІХБГ НАН України».

Перерозподіл кредитів і навчальних годин з дисциплін за видами занять, в порівнянні з затвердженим навчальним планом, проводиться рішенням Вченої ради на основі пропозицій відділу.

За рішенням Вченої ради ДУ «ІХБГ НАН України» навчальний план (робочий навчальний план) формується, враховуючи, що навчальні дисципліни і практична підготовка планується, як правило, в обсязі трьох і більше кредитів ЄКТС, а їх кількість (обов'язкової та частини за вибором) на рік не перевищує двадцять (не більше десяти на один семестр).

Відповідно до навчального плану кількість годин аудиторного навантаження складає орієнтовно до 1/3 від кредиту ЄКТС та годин на самостійну роботу до 2/3 кредиту ЄКТС.

Навчальним планом визначається перелік обов'язкових дисциплін, дисциплін циклу професійної підготовки та дисциплін за вибором аспіранта.

Орієнтовний обсяг годин з однієї дисципліни циклу професійної підготовки та дисципліни за вибором аспіранта становить 3 кредити ЄКТС.

2.8. Програма навчальної дисципліни, робоча навчальна програма з дисципліни

Програма навчальної дисципліни визначає: цілі вивчення дисципліни та її місце у системі підготовки фахівця, завдання дисципліни у вигляді системи компетентностей, інформаційний зміст та структурно-логічну схему вивчення, перелік індивідуальних завдань, а також підручників, методичних і дидактичних матеріалів, критерії оцінювання успішності навчання, тем та завдань з самостійного опанування навчального матеріалу.

Навчальні програми дисциплін розробляються згідно з вимогами ОНП.

На підставі програми навчальної дисципліни складається робоча програма навчальної дисципліни, яка є нормативним документом ДУ «ІХБГ НАН України». Програма затверджується Вченою радою.

III. Форма навчання

Основною формою здобуття вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 091 Біологія є денна (з відривом від виробництва) форма навчання. Заняття проводяться у форматі онлайн, офлайн, змішаному з урахуванням епідеміологічної ситуації.

3.1. Форми організації освітнього процесу (визначення)

Освітній процес в ДУ «ІХБГ НАН України» здійснюється у формах:

навчальні заняття – лекція, практичне заняття;

консультації;

самостійна робота та індивідуальні завдання;

педагогічна практика;

науково-дослідницька робота;

атестація аспірантів.

Основними видами навчальних занять в аспірантурі є: лекція, практичне заняття, індивідуальне заняття.

3.1.1. Лекція

Лекція – основний вид навчальних занять, призначений для викладання теоретичного матеріалу. Тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Лекції проводяться лекторами – професорами, доцентами, старшими науковими співробітниками, провідними науковцями або спеціалістами, запрошеними для читання лекцій. Лектор, який вперше читатиме курс лекцій, зобов'язаний обговорити зміст та формат проведення на засіданні відділу.

Лектор зобов'язаний дотримуватись робочої програми навчальної дисципліни щодо тем лекцій та їх змісту, але має право не обмежуватись в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів.

Читання лекцій здійснюється для аудиторії за одним з форматів онлайн, офлайн, змішаному.

3.1.2. Практичне заняття

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому відбувається рефлексія теоретичних положень навчальної дисципліни здобувачів вищої освіти під керівництвом науково-педагогічного працівника та набуття вмінь та навичок їхнього практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, комп'ютерною технікою тощо. Практичне заняття проводиться зі здобувачами вищої освіти, кількість яких не перевищує кількість академічної групи (15 осіб), з певних дисциплін – можливе поділення здобувачів вищої освіти на 2 підгрупи.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Науково-педагогічний працівник, якому доручено проведення практичних занять, за узгодженням з лектором даної навчальної дисципліни розробляє методичне забезпечення: індивідуальні завдання різної складності, контрольні завдання для виявлення ступеня сформованості необхідних умінь тощо.

Практичне заняття включає проведення контролю знань, вмінь та навичок, постановку загальної проблеми (завдання) науково-педагогічним працівником та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язання задач з їх обговоренням, розв'язання контрольних завдань, їхню перевірку та оцінювання.

Оцінки, одержані здобувачем вищої освіти на кожному практичному занятті, враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях з 1/3 до однієї академічної групи (з урахуванням змісту навчальної дисципліни).

3.1.3. Консультації

Консультація – вид навчального заняття, на якому здобувач вищої освіти отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи здобувачів вищої освіти залежно від того, чи викладач консультує їх з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Час, відведений викладачу для проведення консультацій з конкретної дисципліни, визначається нормами часу для планування і обліку навчальної роботи науково-педагогічних працівників, що встановлюється нормативним документом.

3.1.4. Самостійна робота аспіранта

Основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час є самостійна робота аспіранта.

Самостійна робота аспіранта включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Навчальний час, відведений на самостійну роботу аспіранта, регламентується навчальним планом і складає 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення конкретної дисципліни, з урахуванням того, що загальне тижневе навантаження здобувача вищої освіти не перевищує 45 годин.

Зміст самостійної роботи студента над конкретною дисципліною визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Самостійна робота студента забезпечується комплексом навчально-методичних матеріалів, передбачених робочою навчальною програмою: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань, комплектами індивідуальних семестрових завдань, електронними та іншими навчально-методичними матеріалами.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку здобувача вищої освіти. Для

самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна та періодична література.

Самостійна робота студента з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проходити в бібліотеці ДУ «ІХБГ НАН України», навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, в лабораторіях, а також поза межами ДУ «ІХБГ НАН України».

При організації самостійної роботи студентів з використанням складного обладнання, установок, інформаційних систем (комп'ютерних баз даних тощо) забезпечується можливість одержання необхідної консультації або допомоги з боку спеціалістів лабораторії.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на поточний та підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

3.1.5. Педагогічна практика

Педагогічна практика є обов'язковим компонентом ОНП підготовки докторів філософії. Відпрацювання практичних умінь і навичок аспіранта здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення, проведення практичних (семінарських) занять, організація самостійної роботи студентів, в межах дисциплін, які викладає науковий керівник, відбувається під час проходження педагогічної практики, що передбачено навчальним планом на четвертому році навчання. Метою педагогічної практики є поглиблення та закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмій і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу для спеціальності 091 «Біологія». Педагогічна практика має бути наближеною до напрямів наукових досліджень аспіранта. Під час такої практики виникає можливість апробувати результати досліджень, які проводяться аспірантом при написанні дисертаційної роботи. Згідно з навчальним планом підготовки докторів філософії, асистентська педагогічна практика проводиться на четвертому році навчання в обсязі 120 год. (4 кредити), у тому числі не менше 16 годин практичних занять зі студентами. Зміст і послідовність проходження практики визначається програмою практики. Практична підготовка здобувачів вищої освіти проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам програми. Із зовнішніми базами практики (організаціями, установами будь-яких форм власності) Інститут укладає договори на проведення практичної підготовки.

Проходження педагогічної практики передбачає виконання аспірантом таких видів робіт:

- підготовку та проведення практичних (семінарських) занять;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення практичних (семінарських) занять;
- розробку завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, які викладаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення модульних контрольних робіт з дисциплін, які викладаються;

– підготовку навчально-методичного забезпечення проведення залікових робіт та іспитів з дисциплін, які викладаються;

– участь (разом з науковим керівником) у проведенні заліків та іспитів для студентів відповідної спеціальності.

Оцінювання результатів практичної підготовки здійснюється за національною шкалою та шкалою ЄКТС. Оцінки вносяться у відомості, індивідуальний план. Обсяг практики вимірюється у кредитах та тижнях.

Підсумки практичної підготовки обговорюються на засіданнях відділу, а загальні підсумки – на Вченій раді ДУ «ІХБГ НАН України».

3.1.6. Науково-дослідницька робота

Науково-дослідницька робота аспірантів є обов'язковою складовою частиною підготовки висококваліфікованих фахівців (докторів філософії), здатних самостійно вести науковий пошук, творчо розв'язувати конкретні професійні, наукові завдання. Кредитами не обліковується. Наукова складова включає проведення фундаментальних та/ або прикладних наукових досліджень в ДУ «ІХБГ НАН України», підготовку до публічного захисту дисертаційного дослідження, тематика якого визначається відповідним відділом та затверджується Вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України», написання та публікацію статей, апробацію результатів за напрямом дисертаційного дослідження (відповідно до чинних вимог, затверджених МОН України, має бути опубліковано не менше 3 статей у вітчизняних і міжнародних фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН України, у тому числі одна стаття у науковому журналі, який включено до міжнародних наукометричних баз даних).

Науково-дослідницька робота аспіранта здійснюється під керівництвом наукового керівника та умовно поділяється на підготовчий і основний етапи та включає такі види діяльності.

На підготовчому етапі аспірант:

1. Обирає тему наукового дослідження та обґрунтовує її актуальність. Здійснює перегляд каталогів захищених дисертацій і знайомиться із уже виконаними дисертаційними роботами. Опрацьовує новітні результати досліджень в обраній та суміжних сферах науки. Ознайомлюється з аналітичними оглядами і статтями у фахових виданнях, проводить консультації з фахівцями з метою виявлення маловивчених та актуальних і перспективних наукових проблем. Вивчає та аналізує основні підходи та позиції наукових шкіл і течій у вирішенні досліджуваної проблеми; уточнює термінологію в обраній спеціалізації, укладає та впорядковує список джерел з обраної теми.

2. Проводить планування дисертаційної роботи шляхом складання індивідуального плану аспіранта; робочого плану аспіранта на 4 роки навчання та на кожний рік окремо.

3. Формулює мету і завдання дисертаційної роботи. Визначає об'єкт і предмет наукового дослідження.

4. Обирає методи/методику проведення дослідження.

5. Здійснює опис процесу наукового дослідження у дисертаційній роботі шляхом формування плану-проспекту, який є реферативним викладом питань, за якими надалі буде систематизуватися увесь зібраний фактичний матеріал.

Під час основного етапу науково-дослідницької роботи аспірант:

1. Проводить науково-дослідницьку роботу відповідно до профілю ОНП аспірантури, залучаючи знання, отримані під час вивчення фундаментальних і прикладних дисциплін, які викладаються, і систематизує та оформлює теоретичну і практичну частини дослідження.

2. Аналізує та узагальнює результати наукового дослідження на основі використання сучасних міждисциплінарних підходів, застосування наукових методологічних принципів та методичних прийомів дослідження, використання в дослідженні тематичних інформаційних ресурсів, провідного вітчизняного і зарубіжного досвіду з тематики дослідження.

3. Здійснює підготовку та видання публікацій за темою дисертації: наукових публікацій у вітчизняних фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, і виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних, наукових публікацій в інших виданнях.

4. Проводить апробацію результатів наукових досліджень шляхом участі у міжнародних та зарубіжних конференціях, у всеукраїнських конференціях, у регіональних та міжвузівських конференціях, у наукових семінарах. Бере участь у конкурсах наукових робіт.

5. Бере участь у роботі Наукових товариств студентів та аспірантів.

6. Залучається до виконання держбюджетної або госпдогвірної тематики в рамках державних, міжвузівських або університетських грантів, а також індивідуальних планів кафедр.

7. Якщо за результатами наукового дослідження було отримано винахід, то аспірантом готуються та подаються документи для отримання патенту на винахід (авторське свідоцтво).

8. Проводить дослідження та готує дисертацію, формулює висновки дисертаційної роботи.

9. Здійснює оцінку отриманих результатів, які виносяться для обговорення та дискусії на засіданні відділу.

10. Проходить попередню експертизу дисертації у відділі (передзахист).

11. Готує рукопис дисертації відповідно до чинних вимог.

12. Захищає дисертацію у спеціалізованій вченій раді.

Науково-дослідницька робота відображається в індивідуальному плані підготовки фахівця. Контроль за виконанням індивідуального плану підготовки здійснюється профільним відділом та Вченою радою.

3.1.7. Атестація аспірантів

Атестація аспірантів здійснюється відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за спеціальністю. Атестація аспірантів проводиться раз на рік. Атестації передують проміжні звіти. Аспірант звітує у відділі 2 рази на рік. При атестації аспіранта враховується виконання програмних вимог як освітнього, так і наукового компонентів освітньо-наукової програми. Аспіранти, що успішно пройшли щорічну атестацію, переводяться на наступний рік навчання. Аспіранти, які не пройшли атестацію, відраховуються. Метою проміжних звітів є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими частинами, передбаченими навчальним планом. Результатом навчання в аспірантурі є складання комплексного іспиту зі спеціальності та захист дисертації в спеціалізованій вченій раді.

Аспірантам, які демонструють високі результати освітньої та наукової складових, за клопотанням наукового керівника Вчена рада може переглянути індивідуальний план роботи з метою дострокового завершення навчання та представлення дисертації до захисту.

Поточна атестація

Метою поточної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими, передбаченими навчальним планом. Поточна атестація включає три етапи: 1) теоретичний (цикли загальної, професійної підготовки та дисциплін за вибором), 2) науково-дослідницький, 3) практичний.

Атестація дисциплін циклу загальної, професійної підготовки та дисциплін за вибором передбачає складання заліків відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії. Залік приймається викладачем дисципліни на останньому занятті. Залік проводиться з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної підготовки вимогам загальних та фахових компетентностей випускників аспірантури. Проміжна атестація включає такі етапи:

- розробка теоретичних питань науково-аналітичного характеру;
- проведення контролю;
- перевірка виконаних завдань;
- оцінювання ступеня досягнення кінцевих цілей теоретичної підготовки аспірантів відповідно до об'єктивних критеріїв.

Науково-дослідницький етап відповідно до навчального плану передбачає проведення поточної атестації аспірантів Вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України» раз на рік та звітування на засіданні відділу двічі на рік. Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи.

Практичний етап відповідно до навчального плану передбачає проведення педагогічної практики на четвертому році навчання. Метою проміжної атестації за практичною складовою є контроль за виконанням індивідуального плану та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача. Атестація за практику здійснюється на підставі висновків комісії з проведення захисту педагогічної практики, яка створюється за розпорядженням директора ДУ «ІХБГ НАН України».

Кваліфікаційна атестація

Метою кваліфікаційної атестації є встановлення відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю 091 «Біологія». Кваліфікаційна атестація здійснюється за двома напрямками:

- оцінювання рівня теоретичної та практичної фахової підготовки;
- встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, які висуваються до доктора філософії за спеціальністю 091 «Біологія».

Оцінювання рівня теоретичної фахової підготовки передбачає складання комплексного підсумкового іспиту за спеціальністю 091 «Біологія» відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за цією спеціальністю. Комплексний підсумковий іспит є адекватною формою кваліфікаційних випробувань, яка об'єктивно і надійно визначає рівень професійної та наукової підготовки випускників аспірантури наукових установ системи НАН України. Програма кваліфікаційного іспиту містить обов'язковий і варіативний модулі. Обов'язковий модуль охоплює теоретичні та методологічні аспекти сучасної біологічної науки, оволодіння методологією та методикою дослідження, оволодіння відповідними

концепціями та інноваційними дослідницькими практиками за спеціальністю 091 «Біологія», а варіативний модуль стосується наукових та практичних аспектів відповідно до обраного напрямку дисертаційної роботи. Кваліфікаційна атестація дає можливість встановити рівень теоретичної та практичної фахової підготовки аспіранта. Кваліфікаційна атестація здійснюється екзаменаційною комісією, голова та склад якої затверджуються наказом директора після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної та практичної фахової підготовки вимогам фахових компетентностей випускників аспірантури за спеціальністю 091 «Біологія».

Нормативною формою кваліфікаційної атестації є публічний захист результатів науково-дослідницької роботи у вигляді дисертації. Він дає змогу встановити відповідність рівня науково-дослідницької підготовки аспіранта та вимог, що висуваються до доктора філософії в галузі біологічних наук за спеціальністю 091 «Біологія». Підсумкову атестацію у вигляді публічного захисту дисертації здійснює спеціалізована вчена рада, склад якої затверджується Міністерством освіти і науки України на підставі чинних нормативно-правових документів. Персональний склад такої ради затверджується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Дисертаційна робота доктора філософії є результатом самостійної новаторської наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису. Підсумкова атестація аспірантів, котрі повністю виконали ОНП підготовки докторів філософії в аспірантурі, завершується присудженням наукового ступеня «доктор філософії» за спеціальністю 091 «Біологія» з врученням диплому встановленого зразка про рівень освіти та кваліфікацію.

Рівень досягнень студента (здобувача) визначаються в балах за результатами контрольних заходів, передбачених навчальним планом, з обов'язковим переведенням підсумкових оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС.

Шкала оцінювання академічної успішності аспіранта

Рівень досягнень, % /Marks, (бали за освітню діяльність)	Оцінка ЄКТС/ECT S	Оцінка за національною шкалою (Nationalgrade)
<i>90 – 100</i>	A	відмінно (Excellent)
<i>82 – 89</i>	B	добре (Good)
<i>74 – 81</i>	C	
<i>64 – 73</i>	D	
<i>60 – 63</i>	E	Задовільно (Satisfactory)
<i>35 – 59</i>	FX	незадовільно (Fail) з можливістю повторного складання
<i>1 – 34</i>	F	незадовільно (Fail) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Кожна навчальна дисципліна в семестрі, практика аспірантів оцінюються за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Залік дисципліни оцінюється за двобальною шкалою «склав» (від 60 до 100 балів) «не склав» (менше 60 балів).

IV. Форми і порядок організації освітнього процесу

Обліковими одиницями навчального часу є навчальний рік, семестр, тиждень, навчальний день, академічна година, які відводяться на реалізацію ОНП.

4.1. Навчальний рік

Навчальний рік триває 52 тижні, розпочинається, як правило, 1 листопада і для здобувачів вищої освіти складається з навчальних днів, днів проведення підсумкового контролю, вихідних, святкових і канікулярних днів.

На навчальний рік відводиться не більше 20 кредитів. Ціна кредиту ЄКТС становить 30 академічних годин. Сумарна тривалість канікул за навчальний рік становить 11 тижнів.

4.2. Навчальний семестр

Навчальний семестр – складова частина навчального часу, що закінчується підсумковим семестровим контролем. Тривалість семестру визначається графіком навчального процесу. Облік навчального часу здійснюється в академічних годинах та кредитах ЄКТС.

4.3. Навчальний тиждень

Навчальний тиждень – складова частина навчального часу тривалістю не більше 45 академічних годин. З урахуванням тривалості теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, підсумкового контролю, виконання індивідуальних завдань в 41 тиждень на рік бюджет навчального часу здобувача вищої освіти складає:

$45 \text{ год.} \times 41 \text{ тиж.} = 1845 \text{ год. на рік.}$

Максимальне тижневе аудиторне навантаження здобувачів вищої освіти не повинно перевищувати 18 годин.

Складання підсумкового контролю з дисципліни проводиться на останньому практичному занятті.

4.4. Навчальний день

Навчальний день – складова частина навчального часу тривалістю не більше 9 академічних годин.

Навчальні дні визначаються річним графіком навчального процесу.

Вказаний графік складається на навчальний рік з урахуванням перенесень робочих та вихідних днів, погоджується і затверджується в порядку і в терміни, встановлені Інститутом.

4.5. Академічна година

Академічна година – це мінімальна облікова одиниця навчального часу. Тривалість академічної години, як правило, становить 45 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин. Початок і закінчення навчання здобувача вищої освіти на відповідному курсі здійснюється за річним графіком на поточний навчальний рік, який визначається робочим навчальним планом, навчальним планом.

4.6. Графік освітнього процесу

В ДУ «ІХБГ НАН України» у навчальному році планується 41 тиждень навчання (включаючи практику). Навчальний процес організується за семестровою системою.

Канікули встановлюються раз на рік загальною тривалістю 11 тижнів. Їх конкретні терміни визначаються графіком освітнього процесу на кожний навчальний рік.

4.7. Розклад занять

Розклад навчальних занять разом із робочими навчальними планами і навчальними програмами дисциплін є основним документом, що регламентує організацію та проведення освітнього процесу впродовж навчального року в ДУ «ІХБГ НАН України».

Семестровий розклад занять, підсумкового контролю знань, кваліфікаційної атестації доводиться до відома науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти не пізніше ніж за 10 днів до початку кожного семестру, а іспитів (заліків) та кваліфікаційної атестації – за місяць до їх початку. Змінювати час проведення перерви, початку та закінчення заняття забороняється. Встановленими перервами між кожним академічним часом є 10, 15 або 30 хвилин.

Згідно правил внутрішнього розпорядку ДУ «ІХБГ НАН України» здобувачам вищої освіти забороняється запізнюватись на заняття, а відвідування всіх аудиторних лекційних, практичних занять є обов'язковим. Пропуск без поважної причини не допускається.

4.8. Перерва у навчанні

Здобувач вищої освіти має право на перерву у навчанні у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання ОНП: за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо. Таким особам надається академічна відпустка в установленому порядку. Навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (у тому числі іноземних держав) може бути підставою для перерви у навчанні, якщо інше не передбачено міжнародними актами чи договорами між вищими навчальними закладами.

Порядок надання здобувачам академічних відпусток встановлюється наказом Міністерства освіти і науки України і Міністерства охорони здоров'я України від 6 червня 1996 р. N 191/153.

Академічна відпустка – це перерва у навчанні, право на яку здобувач отримує у випадку:

- за станом здоров'я
 - зниження працездатності внаслідок порушень функцій організму, які зумовлені гострими захворюваннями, що потребують тривалого відновлювального лікування;
 - загостреннями хронічних захворювань або частими захворюваннями (понад один місяць за семестр);
 - анатомічними дефектами, які не дають змоги провести відновлювальне лікування під час навчання;
 - у зв'язку з участю у програмах академічної мобільності;
 - сімейними обставинами;
 - вагітність та пологи;
 - догляд за дитиною до досягнення нею віку 3-х років;
 - догляд за дитиною, яка потребує домашнього догляду згідно медичного висновку, але не більш як до досягнення дитиною 6-річного віку;
 - необхідність догляду за членами родини;

– інші обставини, що мають безпосереднє відношення до здобувача, що обґрунтовані та документально підтверджені.

Максимальна тривалість академічної відпустки встановлюється до одного року. За весь період навчання здобувач може скористатися правом на отримання академічної відпустки, як правило, один раз.

Надання академічної відпустки оформлюється відповідним наказом директора із зазначенням підстави надання відпустки та її терміну, а у разі академічної відпустки на час навчання або стажування в освітніх і наукових установах (у тому числі іноземних держав) – додатково за наявності відповідним чином оформленого запрошення приймаючої сторони.

Здобувачі першого курсу навчання не користуються правом на отримання академічної відпустки у зв'язку з навчанням/стажуванням за кордоном.

V. Навчальна документація

Для організації навчального процесу використовується наступна навчальна документація:

5.1. Індивідуальний план аспіранта є робочим документом здобувача вищої освіти. В індивідуальному плані здобувача зазначаються обов'язкові навчальні дисципліни, а також навчальні дисципліни за вибором. Індивідуальний план та обґрунтування теми дисертаційного дослідження розглядається на засіданні відділу, де планується виконання дисертаційного дослідження, та рекомендується до розгляду Вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України». Індивідуальний план затверджується Вченою радою не пізніше двох місяців від дня зарахування в аспірантуру. Щорічно аспірант звітує про виконання плану, враховуючи результати атестації. Звіт заслуховується на Вченій раді ДУ «ІХБГ НАН України». Науковий керівник візує виконання плану та рекомендує продовжити навчання. При відрядженні аспіранта по закінченню навчання Індивідуальний план додається до особової справи.

5.2. Журнал обліку успішності студентів

Журнал обліку успішності студентів ведеться протягом навчального року. В ньому фіксується відвідування заняття та успішність аспіранта.

5.3. Журнал наукового керівництва

Журнал обліку роботи наукового керівника ведеться протягом навчального року (5 годин упродовж місяця – 50 годин за навчальний рік). В ньому фіксується різновиди робіт наукового керівника з аспірантом.

5.4. Екзаменаційні (залікові) відомості

У день проведення заліку викладач одержує відомість обліку успішності, під час проведення заліку заповнює відомість, підписує, виставляє результати заліку до індивідуальних планів аспіранта, після чого повертає відомість до відділу аспірантури Інституту.

5.5. Журнал реєстрації екзаменаційних (залікових) відомостей

VI. Робочий час і планування роботи науково-педагогічного працівника

Учасниками освітнього процесу в ДУ «ІХБГ НАН України» є:

- науково-педагогічні та педагогічні працівники;
- здобувачі вищої освіти та інші особи, які навчаються в аспірантурі Інституту;
- фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу;
- інші працівники ДУ «ІХБГ НАН України» (лаборанти, інженери, завідувачі лабораторіями та інші).

Робочий час науково-педагогічних працівників визначається обсягом їх навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи. Навчальне навантаження науково-педагогічних працівників планується щорічно на поточний навчальний рік, виходячи із середньо тижневої тривалості робочого часу 36 годин, відображається в індивідуальних планах роботи науково-педагогічних працівників і не може перевищувати річний робочий час ≈ 1548 год.

Обсяг навчальної роботи науково-педагогічних працівників в облікових годинах складає їх навчальне навантаження, яке визначається для конкретного науково-педагогічного працівника з урахуванням виконання ним методичної, наукової й організаційної роботи та особливостей навчальних дисциплін, які він викладає. Це стосується також навчальних дисциплін, які лише запроваджуються і потребують від науково-педагогічного працівника значних витрат часу на розробку курсу лекцій і відповідного методичного забезпечення.

Розподіл навчальної роботи між науково-педагогічними працівниками встановлюється таким чином, щоб максимальне навчальне навантаження науково-педагогічного працівника не перевищувало 600 годин на навчальний рік (на одну ставку). Мінімальне навчальне навантаження на навчальний рік (на одну ставку) встановлюється щорічно рішенням Вченої ради. Персональна відповідальність за дотримання цієї вимоги покладається на завідувачів відділами.

Норми часу для розрахунку обсягу навчальної роботи є обов'язковими, внесення змін до норм, або додавання інших видів навчальної роботи можливо за рішенням Вченої Ради. При складанні індивідуальних планів роботи науково-педагогічних працівників завідувач кафедри повинен враховувати особливості кожного виду роботи і забезпечувати оптимальне використання творчого потенціалу кожного науково-педагогічного працівника. Читання лекцій повинно плануватися, як правило, тільки професорам, доцентам і старшим викладачам.

Навчальне навантаження розраховується, виходячи з астрономічної години (60 хвилин), крім аудиторних занять, де академічна година (45 хвилин) зараховується, як облікова година.

Методична, наукова та організаційна робота науково-педагогічних працівників планується у відповідних розділах індивідуального плану роботи на навчальний рік із зазначенням конкретних підсумкових результатів.

На час хвороби, відрядження, відпустки, перебування на стажуванні, підвищенні кваліфікації науково-педагогічного працівника завідувач відділу забезпечує його заміну науково-педагогічними працівниками відділу, перерозподіляє його навантаження (читання лекцій, проведення практичних, консультацій, проведення підсумкового контролю) та затверджує на засіданні відділу. Відомості про зміни навчального навантаження вносяться до індивідуальних планів науково-педагогічних працівників.

При підведенні підсумків навчального року на засіданні відділу обговорюється та затверджується фактичне виконання індивідуальних планів науково-педагогічними працівниками.

VII. Науково-методичне забезпечення освітнього процесу

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення освітнього процесу є обов'язковою складовою стандартів освітньої діяльності. Інформаційне забезпечення вищої освіти здійснюється навчальними книгами – підручниками, навчальними посібниками, навчально-наочними посібниками, навчально-методичними посібниками, хрестоматіями, словниками, енциклопедіями і довідниками та електронними ресурсами.

Навчально-методичне забезпечення вищої освіти здійснюється шляхом створення методичних рекомендацій (вказівок) з кожного виду навчальної діяльності студента (навчальні заняття, індивідуальні завдання, практична підготовка, контрольні заходи, включаючи державну атестацію).

Контроль за використанням якісної навчальної літератури здійснює директор ДУ «ІХБГ НАН України».

VIII. Забезпечення внутрішньої системи якості освітнього процесу

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про вищу освіту» система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм;
- щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників установи та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на засіданні Вченої ради ДУ «ІХБГ НАН України» або в будь-який інший спосіб;
- забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;
- забезпечення ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за освітньою програмою;
- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- забезпечення публічності інформації про реалізацію освітньої програми;
- забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях здобувачів вищої освіти.

Основними принципами Політики ДУ «ІХБГ НАН України» у сфері якості є:

- максимальне задоволення вимог та очікувань замовників-фахівців та здобувачів освіти;
- лідерство та персональна відповідальність керівників усіх рівнів;
- професіоналізм та компетентність працівників;
- системний та процесивний підхід до менеджменту;
- прозорість та логічність процедур прийняття рішень;
- корпоративна культура;
- високі технології;
- здоров'я та безпека.

Реалізація Політики у сфері якості здійснюється шляхом:

- запровадження, забезпечення ефективного функціонування та безперервного вдосконалення системи якості, яка охоплює всі процеси реалізації ОНП;
- залучення всіх науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти до дотримання культури якості;
- безперервного та творчого вдосконалення змісту та розширення номенклатури освітніх послуг з урахуванням розвитку освіти, науки, практики та змін на ринку праці;
- збалансованості теоретичної та практичної підготовки фахівців;
- постійного оновлення та модернізації матеріально-технічної бази ДУ «ІХБГ НАН України»;
- вивчення та запровадження в освітній процес кращих досягнень вітчизняних, зарубіжних наукових шкіл;
- створення в ДУ «ІХБГ НАН України» атмосфери довіри та співпраці;
- забезпечення безперервного самоконтролю та самоаналізу на всіх рівнях.

Внутрішній контроль якості організації освітнього процесу в ДУ «ІХБГ НАН України» здійснюється на рівнях директора, вченої ради, відділів установи.

Контроль на рівні директора передбачає:

- нормативно-правове та інформаційне забезпечення навчального процесу;
- визначення готовності відділів до навчального року;
- дотримання графіку освітнього процесу, розкладу занять і контрольних заходів проведення атестації випускників;
- дотримання вимог щодо ведення та збереження документації у структурних підрозділах;
- за якістю роботи науково-педагогічних та інших працівників установи, навчання здобувачів освіти;
- наявності, затверджених у встановленому порядку, навчальних та робочих навчальних програм з дисциплін;
- наявності, затверджених у встановленому порядку, навчальних та робочих навчальних планів.

Контроль на рівні вченої ради передбачає:

- обговорення та затвердження нормативної бази ДУ «ІХБГ НАН України»;
- обговорення та внесення змін у нормативно-правову базу освітньої діяльності;
- атестацію здобувачів вищої освіти;
- затвердження тематики досліджень та кандидатур наукових керівників.

Контроль на рівні відділу включає:

- визначення якості вивчення дисциплін через проведення поточного та підсумкового контролю;
- дотримання норм академічної доброчесності викладачами та здобувачами освіти;
- визначення частки та якості виконання наукової складової;
- освоєння відповідних методик та практичних навичок.

Контроль на рівні викладача здійснюється поточний, підсумковий контроль результатів навчання здобувачів.